

Informace k paragrafu 10 Zákona o ekologickém zemědělství a jeho realizaci v praxi

Uveřejňujeme odpovědi Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) na dotazy týkající se možnosti použití živých plotů jako opatření ke snížení rizika škodlivých vlivů na ekologicky obhospodařovaných pozemcích. Domníváme se, že tyto informace mohou být přínosné i pro členy ASZ ČR, a to nejen ekologicky hospodařící zemědělce.

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (dále jen AOPK ČR) obdržela žádost o informace k realizaci § 10 Zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, v platném znění. § 10 zmíněného zákona upravuje problematiku omezení působení škodlivých vlivů na ekologicky obhospodařované pozemky s přesným zněním paragrafu:

„Tam, kde sousedí obhospodařované pozemky s pozemky, které nejsou obhospodařované ekologickým způsobem, musí ekologický zemědělec učinit vhodná opatření, kterými sníží riziko škodlivých vlivů na jím ekologicky obhospodařované pozemky, a to na nejnížší možnou míru; takovými opatřeními jsou zejména výsadba živých plotů, větrolamů, pásů zeleně, izolačních travnatých pásů nebo zřízení cest.“

K interpretaci předmětného § a související problematiky byla uvedena řada konkrétních dotazů, na které níže uvádíme jednotlivé odpovědi:

Dotazy a., b. Je možné vysazovat živé ploty, pásy zeleně, remízy, větrolamy na samou hranici, pozemku? Nebo je nutné udržet nějakou minimální vzdálenost od okraje pozemku, v tom případě jakou? A kde je tato vzdálenost definována/zákon, vyhláška, metodika?

Uvedenou problematiku řeší § 1017 Zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, který stanovuje, že zpravidla platí pro dřeviny přesahující výšku 3 m přípustná vzdálenost od společné hranice pozemku 3 m, pro ostatní dřeviny vzdálenost 1,5 m. Nicméně to neplatí pro případ, kdy dřeviny vytváří společnou rozhradu pozemků formou živého plotu, remízu, větrolamu a apod. Stejně tak ustanovení neplatí, pokud se na sousedním pozemku nachází les nebo sad. Konkrétně, co rozumět termínem „rozhrada“ vysvětluje § 1024 tohoto zákona. Pokud by tedy vysazované dřeviny tvořily doposud neexistující rozhradu mezi pozemky, je v tomto kontextu možné je vysadit na samou hranici pozemku.

Dotaz c. Evidujete v České republice nějaké příklady živých plotů realizovaných v rámci tohoto opatření? Jaké a kde?

K této otázce sdělujeme, že příklady živých plotů realizovaných v rámci krajinotvorných opatření neevidujeme.

Dotaz d. Jaké plodiny/stromy, keře/jsou vhodné pro taková opatření – existuje metodika? Zejména mě zajímají plodiny vhodné pro živé ploty a zajímá mě také doporučená výška.

Při realizaci výsadeb dřevinných krajinných prvků v rámci volné krajiny mimo zastavěné území by se mělo vycházet z obecně platného doporučení záměrně nerozšiřovat nepůvodní druhy rostlin do krajiny bez předchozího povolení příslušného orgánu ochrany přírody, a to dle § 5 odstavce 4 zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Z tohoto ustanovení vyplývá, že při realizaci výsadeb krajinných prvků je žádoucí využívat geograficky původní druhy dřevin, v ideálním případě takové, které se přirozeně v dané krajině vyskytují nebo zde mají potenciální místo své výskytu. V případě zmíněných krajinných liniových prvků jako jsou živé ploty (uvažujeme přirozeně volně rostoucí nikoli tvarované) apod. by se mělo jednat

o domácí vyšší listnaté keře s bazálním větvením, které jsou schopné vytvořit souvislý zapojený obvodový plášť. Pro tyto účely jsou obecně vhodné a běžně využívané zejména následující taxony: ptačí zob, kalina obecná, svída krvavá, dřín obecný, růže šípková, hloh obecný, bez černý a hroznatý, líska obecná, zimolez pýřitý, řešetlák počistivý, krušina olšová apod. Samozřejmě z hlediska výběru taxonů je potřeba mimo jiné zohlednit konkrétní ekologické podmínky stanoviště, zejména z hlediska půdních, vláhových a klimatických poměrů. Jako vodítko k výběru potenciálně vhodného sortimentu dřevin ve vazbě na konkrétní stanoviště může posloužit Katalog biotopů České republiky (Chytrý M. a kolektiv). Z hlediska konzultace záměru a otázek výběru vhodných druhů dřevin se také můžete obrátit na Regionální pracoviště AOPK ČR.

Výška živého plotu není žádným závazným předpisem omezená v případě, že živý plot tvoří společnou rozhradu dle ustanovení § 1017 zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, viz odpověď na otázky a, b.

Dotaz e. Je/není nutný nějaký souhlas orgánů ochrany přírody pro realizaci takových opatření? Jaký případně a kde žádat. Specificky se ptám pro realizaci v rámci CHKO.

K realizaci opatření typu výsadba liniového vegetačního na vašem pozemku není třeba žádný souhlas (správní rozhodnutí, stanovisko) příslušného orgánu ochrany přírody (AOPK ČR, Správa chráněné krajinné oblasti), za předpokladu, že v rámci výsadeb nedojde k šíření geograficky nepůvodního druhu dřeviny.

V případě, že byste na realizaci zmíněného vegetačního prvku chtěli využít finanční podporu některého z dotačních titulů zaměřených na krajinotvorná opatření (OPŽP, NPŽP apod.), je pak ve většině případů nezbytný odborný posudek/stanovisko AOPK ČR z hlediska kvalitativního posouzení projektového záměru a splnění požadovaných kritérií přijatelnosti.

Dotaz f. Je/není nutný souhlas vlastníků okolních pozemků pro realizaci takových opatření

Odpověď na tuto otázku opět vychází z ustanovení §1017 a 1024 Zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, viz odpověď na otázky a, b.

Dotaz g. V rámci živých plotů – jaký je jejich vztah k zemědělsky obhospodařované půdě – jak se zakreslují do LPIS nebo jsou z LPIS vyjmuty? Jsou/nejsou součástí seznamu krajinných prvků v rámci jednotné žádosti?

„Živý plot“ není definován jako druh ekologicky významného prvku podle Zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství a NV 307/2014 Sb. o stanovení podrobností evidence využití půdy podle uživatelských vztahů. Živý plot může ale být v LPIS zaevidován jako ekologicky významný prvek „mez“, pokud splní definici: „Mezí je pro účely evidence souvislý útvar převážně liniového typu, sloužící zejména ke snižování nebezpečí vodní nebo větrné eroze, zpravidla vymezující hranici dílu půdního bloku. Součástí meze může být dřevinná vegetace, kamenný snos, kamenná zídka, drobná sakrální stavba nebo travnatá plocha. Mezí může být i samostatný kamenný snos nebo kamenná zídka. Za mez se nepovažuje útvar, který z více než 50 % jeho výměry tvoří pozemky určené k plnění funkcí lesa podle § 3 Zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon.“

Evidovaný ekologicky významný prvek je nadále součástí zemědělské půdy včetně nároku na celofaremní dotace. Zákres a evidenci provádí pracovník SZIF na místním Oddělení příjmu žádostí a LPIS (OPŽL). Na tvorbu nových krajinných prvků lze v rámci zemědělských dotací žádat o Ekoplatbu na podporu nových krajinných prvků dle § 24b Nařízení vlády č. 83/2003 Sb., o stanovení podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům (Metodická příručka k Ekoplatbě ke stažení:

[https://mze.gov.cz/public/portal/mze/-a69642---kGkYBQHV/metodicka-prirucka-k-podminkam-poskytovani-novych-ekoplateb-ktre-se-tykaji-novych-krajinnych-prvku-a-udrzby-krajinnych-prvku-pro-rok-2025? linka=a647528\)](https://mze.gov.cz/public/portal/mze/-a69642---kGkYBQHV/metodicka-prirucka-k-podminkam-poskytovani-novych-ekoplateb-ktre-se-tykaji-novych-krajinnych-prvku-a-udrzby-krajinnych-prvku-pro-rok-2025? linka=a647528)).

Pro více informací doporučujeme obrátit se na místní pobočku OPŽL.

Dotaz h. Existuje nějaký výklad/metodika, stejně tak definice nebo výklad pro větrolam a pás zeleně. Jak si takový prvek máme představit? Jsou definovány v rámci krajinných prvků a jsou pak součástí zemědělsky obhospodařované plochy nebo nikoliv? Jak se zakresluje do LPIS?

Parametry větrolamu, aby zajišťoval optimálně funkci, je možno najít například v publikaci PODHRÁZSKÁ, Jana; NOVOTNÝ, Ivan; ROŽNOVSKÝ, Jaroslav; HRADIL, Miloslav; TOMAN, František et al. Optimalizace funkcí větrolamů v zemědělské krajině: metodika. Praha: Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, 2008. ISBN 978-80-904027-1-3. nebo na webu Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti: <https://www.vulhm.cz/vyznam-vetrolamu-pro-ochranu-krajiny/>.

Druhy ekologicky významných prvků, které se evidují do LPIS, jsou definovány v § 5 Nařízení vlády č. 307/2014 Sb., o stanovení podrobností evidence využití půdy podle užitelských vztahů. Doporučujeme konzultovat záměr na místním OPŽL, které je zodpovědné za evidenci těchto krajinných prvků. Dále vizte odpověď na dotaz g.

Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR